

Kritik mot Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd i Stockholms kommun för handläggningen av ett ärende rörande försörjningsstöd

---

Anmälan

AA framförde i en anmälan till JO klagomål mot Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning i Stockholms kommun angående handläggningen av ett ärende rörande försörjningsstöd och anförde därvid bl.a. följande. Hon är ensam med sitt barn och vände sig därför till socialtjänsten för att få hjälp. Stadsdelsförvaltningen vägrade henne social hjälp och de hotade med att ta hennes barn ifrån henne.

Utredning

Inledningsvis inhämtades vissa handlingar från Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning i Stockholms kommun.

Därefter anmodades Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd att inkomma med utredning och yttrande över vad som hade framförts i AA:s anmälan. Yttrandet skulle avse frågan om AA ansökt om bistånd och om nämnden borde ha fattat ett formellt beslut rörande hennes rätt till bistånd.

I remissvaret anförde nämnden bl.a. följande.

Redogörelse

AA kom från Lettland till Sverige för ca två år sedan. Hon är gift och har ett barn fött den 12 november 2010. AA:s man, tillika far till barnet, sitter i fängelse sedan den 1 februari 2011.

Den 1 mars 2011 ringer AA:s väninna till mottagningsenheten för ekonomiskt bistånd, socialtjänsten i Rinkeby-Kista, då AA inte talar svenska. Väninnan meddelar att AA har en son på 4 månader, hennes man sitter i fängelse och hon och barnet står utan försörjning. Väninnan uppger också att AA ”inte alls vet vad som gäller”, att hon lånat pengar till hyran och att hon inte vet vad hennes man har för inkomster eller sysselsättning. Väninnan uppger att hon återkommer.

Den 11 mars 2011 ringer AA:s väninna till jouren vid mottagningsenheten i Rinkeby-Kista. Väninnan informeras om att socialtjänsten kommer att göra ett hembesök hos AA den 15 mars och att AA ska kunna visa att hon har uppehållsrätt och ett andrahandskontrakt.

Den 15 mars 2011 besöker socialtjänsten i Rinkeby-Kista AA, rysk tolk deltar. Det framgår att AA fick beslut om uppehållsrätt som arbetstagare den 5 mars 2010.

Hon har arbetat en månad som städare och studerat SFI en månad i samband med att hon blev gravid. AA har inte ansökt om uppehålls rätt för sitt barn och hon beviljas inte barnbidrag och föräldrapenning, då försäkringskassan gör bedömningen att hon inte anses som bosatt i Sverige. Däremot är hon inskriven vid arbetsförmedlingen sedan 28 februari 2011. Av AA:s handlingsplan på arbetsförmedlingen framgår att AA väntar besked från migrationsverket angående uppehålls rätt. AA informeras om att socialtjänsten måste ta ställning till om hon fortfarande bedöms ha uppehålls rätt i Sverige och därefter återkomma med instruktioner kring ansökan och beslut om försörjningsstöd.

Den 16 mars 2011 sänder socialtjänsten i Rinkeby-Kista ett informationsbrev (bilaga 2 sid 8 – här utelämnad; JO:s anm.) till AA. Av brevet framgår att en EU-medborgares rätt till försörjningsstöd bland annat prövas utifrån om personen ifråga bedöms ha uppehålls rätt. Socialtjänsten i Rinkeby-Kista gör bedömningen att AA inte längre har uppehålls rätt i Sverige och därmed inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande då hon vårdar sitt barn samt att hon inte bedöms ha en verklig möjlighet att få en anställning (se bilaga 3 – här utelämnad; JO:s anm.). AA hänvisas att kontakta sitt lands konsulat/ambassad för att få rådgivning om hur hon kan få hjälp i sitt hemland. AA informeras om att hon kan kontakta mottagningsenheten om hon vill ansöka om försörjningsstöd och få ett skriftligt avslagsbeslut som kan överklagas. Mottagningsenheten gör en anmälan till barnenheten med anledning av oro för barnet. AA:s väninna informeras per telefon om innehållet i ovan nämnda brev.

Den 28 mars 2011 besöker AA tillsammans med tolk barnenheten, socialtjänsten Rinkeby-Kista. AA uppger att hon bor inneboende, inte behöver betala hyra och att kamrater försörjer henne med mat och blöjor.

Den 13 april 2011 besöker AA tillsammans med tolk mottagningsenheten och barnenheten, socialtjänsten i Rinkeby-Kista. AA har uppfattat innehållet i brevet daterat den 16 mars som att socialtjänsten i Rinkeby-Kista uppmanar henne att åka tillbaka till Lettland. Socialsekreteraren redogör för innehållet i tidigare nämnda brev och om möjligheten att ansöka om bistånd vid akut situation. AA berättar att hon inte har för avsikt att ansöka om försörjningsstöd.

Den 18 april besöker AA tillsammans med tolk barnenheten, socialtjänsten i Rinkeby-Kista. Vid förhandsbedömningen framkommer att det inte finns någon oro för AA:s omsorgsförmåga om barnet och beslut att ej inleda utredning enligt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen fattas. AA har kontakt med barnvårdscentralen och uppger att hon får stöd i form av mat och blöjor från makens kamrater och AA har inte heller någon önskan om fortsatt kontakt med barnenheten.

Förvaltningens bedömning

Har klienten ansökt om bistånd?

Enligt stadens riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd skall man för att förebygga att den sökande oavsiktligt gör fel vid ansökan, ge varje sökande tydlig information om rätten till bistånd, om skyldigheten att lämna korrekta och fullständiga uppgifter om skyldigheten att anmäla ändrade förhållanden.

Förvaltningen menar att AA delgetts tydlig information om att hon inte har rätt till bistånd samt om möjligheten att få ett avslagsbeslut. Det är också förvaltningens bedömning att AA kunnat tillgodogöra sig informationen. Av stadens riktlinjer framgår att i de fall där handläggaren kommit fram till att sökanden saknar förmåga att fylla i en ansökan kan undantag göras och detta skall då tydligt dokumenteras. I sådana fall ska handläggaren själv, med sökandens samtycke, inhämta relevanta uppgifter innan beslut fattas. Förvaltningen bedömer att AA inte saknar förmågan att fylla i en ansökan. Det bör i sammanhanget tilläggas att socialtjänsten ska vara behjälpliga, inte regelmässigt upprätta ansökningar för personer som vänder sig till

förvaltningen för råd och stöd. En del i arbetet innebär att vägleda personer till rätt insatser.

För att kunna göra en tydlig distinktion mellan ansökan och rådgivande samtal ska det enligt stadens riktlinjer kontrolleras med sökanden om det föreligger en ansökan.

Om så är fallet ska den sökande uppmanas att redogöra samt styrka uppgivna förhållanden genom att fylla i en ansökningsblankett. I AA:s fall bedöms förhållanden kring ansökningsförfarandet som tydliga, då AA den 13 april 2011 uppger att hon inte har för avsikt att ansöka om försörjningsstöd. Det är förvaltningens uppfattning att hennes beslut om att inte ansöka om försörjningsstöd bör vägas samman med att hon delgetts information beträffande hennes ärende muntligt, skriftligt och genom en väninna till henne.

Borde nämnden fattat ett formellt beslut rörande klientens rätt till bistånd?

Det är förvaltningens uppfattning att AA fått tillräcklig information för att kunna göra en ansökan. AA har inte heller hört av sig angående om hon vill ha ett skriftligt avslagsbeslut. Förutsättningarna för att få ett avslagsbeslut tydliggjordes i informationsbrevet daterat den 16 mars.

Sammanfattningsvis menar förvaltningen att AA inte ansökt om ekonomiskt bistånd och bedömer att det i ärendet inte finns anledning att underrätta AA genom ett avslagsbeslut. Ståndpunkten motiveras med att AA delgetts information muntligt i samband med hembesök och rysk tolks närvaro, muntligt genom hennes väninna, skriftligt genom informationsbrev som också delgivits hennes väninna per telefon samt i samband med tre besök med rysk tolks närvaro vid socialtjänsten i Rinkeby-Kista. Det är förvaltningens bedömning att AA kunnat tillgodogöra sig den information som delgetts henne vid ovanstående tillfällen samt att AA inte saknar förmåga att ansöka om försörjningsstöd. Det är förvaltningens bedömning att det i AA:s fall är tydligt att det inte föreligger en ansökan, detta motiveras med att AA mot bakgrund av ovanstående uttrycker att hon inte har för avsikt att ansöka om försörjningsstöd. Då AA inte har för avsikt att ansöka om försörjningsstöd och inte heller har hört av sig angående möjligheten att få ett avslagsbeslut bedömer förvaltningen att det inte finns anledning att underrätta henne genom ett avslagsbeslut.

AA kommenterade remissvaret och anförde därvid bl.a. följande. Hon kontaktade socialtjänsten under februari 2011 för att få hjälp med uppehållet för sig och sin son. Den 15 mars 2011 besökte socialtjänsten henne och hade då med sig en rysk tolk. Hon kommer dock från Lettland och ryska är inte hennes hemspråk. Hon varken talar eller läser ryska speciellt bra. Avsikten med hennes besök vid socialtjänsten var att be om ekonomiskt bistånd till sig själv och sin son.

Bedömning

Ärendet rör frågan om AA kan anses ha gjort en framställning om försörjningsstöd och om nämnden i så fall borde ha fattat ett formellt beslut rörande hennes rätt till bistånd.

Det är nämndens uppfattning att AA inte avsåg att ansöka och inte heller ansökte om ekonomiskt bistånd när hon genom sin väninna kontaktade förvaltningen den 1 mars 2011. AA är av motsatt uppfattning. Hon menar att kontakten med socialförvaltningen aldrig skulle ha tagits om hon inte ville ha hjälp med sin försörjning.

Varje kontakt med socialförvaltningen kan inte betraktas som en formell ansökan om bistånd och det kan finnas situationer då en enskild i stället för ett formellt beslut får ett besked eller upplysningar under hand. Sådana upplysningar kan t.ex. gälla efter vilka normer nämnden fattar beslut i biståndsärenden. Är det inte helt klart att den enskilde önskar endast en upplysning ska hans eller hennes begäran uppfattas som en framställan om bistånd och således avgöras i ett beslut (se bl.a. JO:s ämbetsberättelse 2002/03 s. 218).

På grundval av utredningen i ärendet ligger det nära till hands att dra den slutsatsen att AA vid sin kontakt med stadsdelsförvaltningen i mars 2011 uttryckte ett önskemål om hjälp till sin försörjning och att önskemålet skulle förstås som en framställning om bistånd.

Förvaltningen bedömde efter sina kontakter med AA att hon inte hade rätt till försörjningsstöd. I en skrivelse till AA den 16 mars 2011 anförde en socialsekreterare vid förvaltningen bl.a. följande.

En EU-medborgares rätt till Försörjningsstöd prövas bla utifrån om personen ifråga bedöms ha uppehållsrätt eller inte. Enligt Migrationsverkets underlag har du uppehållsrätt som arbetstagare. Uppehållsrätt som arbetstagare har du så länge du uppfyller villkoret vilket du inte längre gör. Socialtjänsten i Rinkeby-Kista bedömer att du inte längre har uppehållsrätt i Sverige då du inte uppfyller någon av personkategorierna och har därför inte heller rätt till försörjningsstöd. Socialtjänsten betraktar inte dig som arbetssökande även om du är inskriven på arbetsförmedlingen då du vårdar ditt nyfödda barn och inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande samt då du inte bedöms ha en verklig möjlighet att få en anställning.

Om du vill få ett skriftligt avslagsbeslut på en ansökan om försörjningsstöd som kan överklagas kan du kontakta mig för att få information om vilka handlingar som ska redovisas.

Förvaltningens information till AA kan inte anses ha avsett allmänna upplysningar om under vilka förutsättningar man har rätt till försörjningsstöd och hur försörjningsstödet beräknas. Förvaltningen har uppenbarligen i stället, utifrån vad som kommit fram vid samtalen med AA, gjort en bedömning av hennes rätt till bistånd och därefter i brevet till henne förklarat att hon inte hade någon rätt till hjälp av nämnden. Detta är bedömningar som förvaltningen normalt sett bör vara återhållsam med att lämna under hand eftersom den enskilde lätt kan missförstå informationen och få intryck av att det är meningslöst att ansöka om bistånd. Detta gäller särskilt i ett fall som det aktuella där den enskilde saknar grundläggande kunskaper om svenska samhällsförhållanden, t.ex. om möjligheterna att få beslut om försörjningsstöd prövat i domstol.

Förvaltningen skulle naturligtvis inte ha dokumenterat sin bedömning enbart i journalanteckningarna. Inte heller skulle man ha nöjt sig med att därefter skicka AA ett informationsbrev. I stället borde ett självständigt beslut med AA som adressat ha formulerats. Vidare borde en överklagandehänvisning ha bifogats

beslutet. Genom förvaltningens agerande har AA inte fått något beslut i ärendet och därmed inte getts möjlighet att få förvaltningens bedömning prövad i domstol.

Vad AA i övrigt har anfört föranleder inte någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas med den kritik som uttalats.